

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, КРЕСЛЕННЯ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

UNIWERSYTET OPOLSKI INSTYTUT NAUK PEDAGOGICZNYCH
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛІВСТВА НОРВЕГІЯ
УНІВЕРСИТЕТ М. ЖЕШУВ РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА
УНІВЕРСИТЕТ М. УМЕО КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

X Міжнародної науково-практичної конференції
пам'яті академіка Дмитра Олександровича Тхоржевського

«ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

28 травня 2021 року, м. Київ

Київ, 2021

УДК 377.09(082)

Т 78

Укладачі: д.пед.н, проф. Д.Е. Кільдеров, к.пед.н., проф. І.С. Голяд

Рецензенти:

М.Б. Євтух – д.пед.н., професор кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, дійсний член Національної академії педагогічних наук України

В.М. Мадзігон – д.пед.н., професор, радник директора Інституту обдарованої дитини Національної академії педагогічних наук України, академік Національної академії педагогічних наук України

Рекомендовано Вченою радою ІПФ

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

(протокол № 9 від 26 травня 2021 р.)

Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (28 травня 2021 р.) / за заг. ред. Д. Е. Кільдерова. Київ, 2021. 152 с.

Матеріали конференцій відображають актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій, педагога професійного навчання, актуальні проблеми графічної підготовки в освіті, освітні інновації, педагогічні технології у формальній, неформальній, інформальній освіті.

Для студентів вищих педагогічних і технічних навчальних закладів, магістрів, аспірантів, докторантів, учителів трудового навчання, технологій, креслення, педагогічних працівників інженерно-педагогічних навчальних закладів, закладів системи післядипломної педагогічної освіти, професійно-технічних навчальних закладів.

©Інженерно-педагогічний факультет, 2021

©НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, КРЕСЛЕННЯ ТА КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

UNIWERSYTET OPOLSKI INSTYTUT NAUK PEDAGOGICZNYCH
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛІВСТВА НОРВЕГІЯ
УНІВЕРСИТЕТ М. ЖЕШУВ РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА
УНІВЕРСИТЕТ М. УМЕО КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ

ПРОГРАМА

X Міжнародної науково-практичної конференції
пам'яті академіка Дмитра Олександровича Тхоржевського

«ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

28 травня 2021 року, м. Київ

Київ, 2021

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ

X Міжнародної науково-практичної конференції
пам'яті академіка Дмитра Олександровича Тхоржевського
«ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»

28 травня 2021 року, м. Київ

ЗМІСТ

Агалець І. ІНСТРУМЕНТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОСВІТЯН.....	29
Бербец В. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ШКОЛЯРІВ ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА У ЖИТТЄВОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ	34
Бербец Т. ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	37
Борисова Т. ЕРГОДИЗАЙН-ПРОЄКТИ У ЗМІСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	41
Голіяд І. Тропіна М. ЦИФРОВИЙ СУПРОВІД ПРОЄКТНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	44
Вітрук О. ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ	49
Деденєв О. НАВЧАННЯ ШЕСТИКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ РОЗУМІННЮ ГРОМАДЯНСЬКИХ НОРМ І ЦІННОСТЕЙ ЗА КОНЦЕПТУАЛЬНИМИ ЗАСАДАМИ ПОВЕДІНКОВОЇ ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ	52
Дубова Н. САМОКОНТРОЛЬ І САМООЦІНКА У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ	55
Кільдерова Л. ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ	58
Колісник Є. МЕТОДИКА РОЗКРИТТЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РИС УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗА КОНЦЕПЦІЄЮ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ В ТЕАТРАЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ К. СТАНІСЛАВСЬКОГО	61
Кравченко Л. УПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	65
Куратнік Т. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ ЇХ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	68
Кучменко О. Немченко Ю. ОРГАНІЗАЦІЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ З ХІМІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	75

соціально-економічних змін у суспільстві та індивідуально-психологічних особливостей кожного школяра. Лише спільними зусиллями ми можемо успішно розв'язати важливе і відповідальне завдання – підготувати всебічно розвинених, працьовитих, активних працівників, які свідомо обирають свій професійний шлях.

Бібліографія:

1. Андерсонс Г. В. Індивідуалізація профільного навчання школярів. *Гуманізація освіти*. 2007. № 3. С. 94-99.
2. Мельник О.В. Проблеми професійної орієнтації учнівської молоді та перспективні напрями їх вирішення *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: Зб. наук. праць. Вип 1. №15. С.283-293.
3. Піддячний М.І. Організаційно-педагогічні умови підготовки старшокласників до професійного самовизначення у міжшкільних навчально-виробничих комбінатах / АПН України Інститут проблем виховання: Дис. канд. пед. наук. К., 2002. 181 с.

Тетяна Бербец,
к.пед.н.,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

berbec08@ukr.net

В розумінні самостійної роботи учнів у навчальному процесі існує багато різних точок зору. Визначаючи дидактико-методичні підходи до організації самостійної роботи учнів, ми враховували творчі надбання видатних науковців традиційної педагогіки та новітні концепції навчання. Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури допоміг визначити, що існують різні підходи до організації самостійної роботи (М. Дайрі, П. Дмитренко, Г. Ігнатенко,

Б.Єсипов, І. Лернер, П. Підкасистий та ін.), зокрема: А – 1) з позиції вчителя, 2) з позиції того, хто навчається, тобто учня; 3) з позиції управління та організації навчального процесу; Б – 1) як дидактичної категорії; 2) як гносеологічного явища.

Можливі два напрямки побудови навчального процесу на основі самостійної роботи учнів: перший – це збільшення ролі самостійної роботи в процесі уроків, другий – підвищення активності учнів за всіма напрямками самостійної роботи в позаурочний час.

Метою публікації є характеристика дидактичних умов організації самостійної роботи в умовах сучасної технологічної підготовки.

Перехід навчального процесу на збільшення долі керованої самостійної роботи та підвищення її ефективності в позаурочний час вимагають дотримання ряду дидактичних умов:

1) Готовність учнів до самостійної роботи. У науковій літературі готовність розуміється як психологічний стан і якісна характеристика особистості. Готовність до самостійної роботи – це вмотивований даним видом діяльності комплекс якостей, знань, практичних умінь, станів і відношень, необхідних для досягнення соціально-значимих цілей та результатів.

Для формування в учнів готовності до самостійної роботи важливо здійснювати заходи, направлені на розвиток особистості в плані вдосконалення самосвідомості, рефлексивності мислення, самодисципліни, саморозвитку тощо; підвищення навчальної мотивації і зацікавленого ставлення до трудового навчання.

2) Підготовленість учнів до самостійної роботи. Підготовка учнів до самоосвіти починається з перших класів. При цьому треба враховувати загальний рівень інтелектуального розвитку першокласників, частина з яких фактично не вміє самостійно працювати й організувати свою роботу. Деякі учні відчувають труднощі, пов'язані з відсутністю вмінь аналізувати, конспектувати, працювати з науковою літературою, планувати навчальний час, відсутністю психологічної готовності до самостійної роботи, незнанням правил

її організації. Учні, як правило, не володіють достатньою мірою вміннями, які необхідні для успішної самостійної роботи при вивченні трудового навчання.

Тому в першу чергу учнів треба навчити: прийомам роботи з науковою літературою з метою виділення необхідних знань; інтерпретації наукового матеріалу шляхом його відбору, синтезу, аналізу; прийомам конспектування; прийомам запам'ятовування; прийомам саморегуляції тощо.

3) Створення системи завдань для самостійної роботи. Важливим фактором успішної організації самостійної роботи є роль та функції вчителя в організації та керуванні пізнавальною діяльністю учнів, оскільки при її відсутності самостійна робота перетворюється в самодіяльність, яка має інше місце в структурі пізнавальної діяльності і не заміняє власне самостійної роботи.

Можна виділити три підходи до організації самостійної роботи учнів при вивченні трудового навчання:

1. Самостійна робота не планується; завданнями для самостійної роботи вважаються питання для самопідготовки в підручниках.
2. Самостійна робота організовується безсистемно для оцінювання знань і вмінь учнів у кінці чверті.
3. Самостійна робота має планомірний, систематичний характер.

Складність і обсяг самостійної роботи збільшується з кожним роком. В старших класах самостійна робота базується на підготовці до лабораторних і практичних робіт, виконанні контрольних робіт. Також використовуються такі форми роботи, як учнівські конференції, колоквиуми, науково-дослідна робота [2, 9]. З огляду на це постає потреба в розробці та впровадженні системи завдань для самостійної роботи при вивченні трудового навчання, при розв'язанні яких учні могли б реалізувати принцип від простого до складного і, таким чином, були б упевнені в своїх силах.

Система навчальних завдань для самостійної роботи має бути завершеною програмою, виконання якої сприятиме усвідомленому засвоєнню нових знань і способів дій, забезпечуватиме поступовий перехід від одного рівня розвитку до іншого, більш високого і творчого. Регулюючи характер навчальних завдань,

використовуючи в процесі навчання нові й більш складні види, ми навчаємо учнів не тільки способам виконання різних завдань, але й різним видам пізнавальної діяльності.

4) Систематичність заходів з керування і контролю самостійної роботи учнів. Запровадження системи самостійної роботи вимагає не тільки створення навчально-методичного комплексу, а й запровадження ряду заходів з організації, проведення та контролю за самостійною роботою учнів.

Як показують наші дослідження, далеко не всі учні вміють раціонально організувати свій робочий графік і добре розуміють значення самостійної роботи в процесі трудового навчання. Проявом цього є нерегулярність виконання завдань для самостійної роботи. Як наслідок, – перевантаженість наприкінці чверті, низький рівень знань та вмінь. Тому зусилля викладача повинні бути спрямовані на раціоналізацію й оптимізацію самостійної роботи учнів.

5) Забезпечення самостійної роботи учнів ефективними методичними засобами. Для ефективної самостійної роботи необхідно забезпечити учнів достатньою кількістю навчальних посібників різних видів.

Чим більше видів навчальних посібників, тим успішніша робота учнів. У ході самостійної роботи учень може використовувати як традиційні навчальні матеріали, так і подібні матеріали інших ресурсів. На зміну тексту друкованих підручників приходить гіпертекст в методичному забезпеченні на електронних носіях або в Інтернеті.

Сьогодні створюється велика кількість освітніх ресурсів у мережі Інтернет. Набувають популярності системи тестування, віртуальні уроки, майстерні, коли користувачу достатньо мати комп'ютер і підключення до мережі для отримання завдань, спілкування з вчителем. Використання мереж підвищує роль самостійної роботи учня і дозволяє кардинальним чином змінити методику викладання.

Процес підвищення ефективності самостійної роботи вимагає дотримання ряду дидактичних вимог: формування в учнів навичок самоосвіти; створення

системи завдань для самостійної роботи; організації системи заходів з керування й контролю за самостійною роботою учнів; забезпечення самостійної роботи ефективними навчально-методичними засобами.

Саме тому, оптимальне використання всіх видів самостійної роботи, знання функцій, дотримання дидактичних умов її здійснення допоможе успішно вирішувати ті завдання, які стоять перед сучасною освітою, збагатить процес проведення самостійної роботи, зробить його цілеспрямованим і дійовим.

Бібліографія:

1. Дмитренко П. До питання виховання самостійності учнів / П. Дмитренко, Г. Ігнатенко // Трудова підготовка. – 1999. – № 4. – С. 31–34
2. Ігнатенко Г. Умови підвищення ефективності розвитку самостійності школярів на уроках трудового навчання / Г. В. Ігнатенко // Оновлення змісту форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: наук. зап. – Рівне: РДГУ, 2002. – Вип. 12, ч. 2. – С. 226–229.
3. Товстоног Е. А. Самостоятельная работа учащихся на уроках / Е. А. Товстоног // Педагогические науки. – 2011. – № 6. – С. 129–131

*Тетяна Борисова,
к.пед.н.,
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

ЕРГОДИЗАЙН-ПРОЄКТИ У ЗМІСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

borisova.tanya@ukr.net

Проектна навчальна діяльність вже давно й надійно укорінилася в системі технологічної освіти учнівської молоді. Залучення учнів до розробки та втілення навчальних проєктів сприяє розвитку навичок інтеграції знань з різних освітніх галузей, пошуку нестандартних рішень, синтезу нових підходів і технологій та